6

e=iq"ie

पाठगतमन्त्राणां समूहः मन्त्रपुष्पम् इति नाम्ना ज्ञायते । सामान्यतः पूजार्चनायाः अन्ते पुष्पाणि अर्पयन् समये एतेषां प्रस्तुकरणं भवति । एषः तैतिरियाण्यकस्य भागस्य अस्ति । अस्मिन् जलम्, वायुः, सूर्यः, चन्द्रः, तारामण्डलः, मेघः, तथा समयः इत्यादिनां गूढतमं ज्ञानं निर्देशितं यस्य बह्वधिकाः लाभाः सन्ति ।

mÌs';kfu

एतत् पठनानन्तरम् भवन्तः सक्षमाः भविष्यन्ति :

- मंत्रपुष्पस्य उच्चारणे ;
- मंत्रपुष्पस्य भावार्थम् अगमने ।

fVIi.kh

6.1 e=i"ikf.k

योऽपां पुष्पं वेद। पुष्पवान् प्रजावान् पशुमान् भवति ।

चन्द्रमा वा अपां पुष्पम्। पुष्पवान् प्रजावान् पशुमान् भवति ।

य एवं वेद । योऽपामायतनं वेद । आयतनवान् भवति ॥ १॥

HkkokFk% & यः जलस्य पुष्पाणि जानन्ति, सः पुष्पवान्, प्रजावान् (सन्तानयुक्तः), पशुमान्, भवति। चन्द्रमा जलस्य पुष्पः अस्ति । यः इदं तथ्यं जानन्ति सः पुष्पवान्, प्रजावान्, तथा पशुमान् भवति । यः जलस्य स्रोतानि जानन्ति । सः स्वयमेव स्थापितवान् भवति अर्थात् मनोबलयुक्तो भवति ।

अग्निर्वा अपामायतनम्। आयतनवान् भवति ।

योऽग्नेरायतनं वेद । आयतनवान् भवति ।

आपो वा अग्नेरायतनम् । आयतनवान् भवति ।

य एवं वेद । योऽपामायतनं वेद । आयतनवान् भवति ॥ २॥

HkkokFk% & अग्निः जलस्य स्रोतरस्ति । इदं यःजानाति सः स्वयं बलवान् तथा मनोबलयुक्तः भवति । जलं अग्नेः स्रोतरस्ति यः इदं जानाति सः मनोबलयुक्तः भवति । यः जलस्य स्रोतं जानाति सः मनोबलयुक्तः भवति ।

e=ikB

fVIi.kh

वा॒युर्वा अ॒पामा॒यत॑नम्। आ॒यत॑नवान् भवति ।

यो वा॒योरा॒यत॑नं॒ वेद॑ । आ॒यत॑नवान् भवति ।

आपो॒ वै वा॒योरा॒यत॑नम्। आ॒यत॑नवान् भवति ।

य ए॒वं वेद॑ । यो॑ऽपामा॒यत॑नं॒ वेद॑ । आ॒यत॑नवान् भवति ॥ ३॥

HkkokFkZ & वायुः जलस्य स्रोतरस्ति । इदं यः जानाति सः मनोबलयुक्तः भवति । जलं वायोः स्रोतः यः इदं जानाति सः बलवान् भवति यः जलस्य स्रोतं जानाति सः मनोबलयुक्तः भवति ।

अ॒सौ वै तप॑न्न॒पामा॒यत॑नम्। आ॒यत॑नवान् भवति ।

यो॑ऽमुष्य॒ तप॑त आ॒यत॑नं॒ वेद॑ । आ॒यत॑नवान् भवति ।

आपो॒ वा अ॒मुष्य॒ तप॑त आ॒यत॑नम्। आ॒यत॑नवान् भवति ।

य ए॒वं वेद॑ । यो॑ऽपामा॒यत॑नं॒ वेद॑ । आ॒यत॑नवान् भवति ॥ ४॥

HkkokFkZ & तपन् सूर्यः जलस्य स्रोतः अस्ति । यः इदं जानाति सः वीर्यवान् भवति। यः तपन् सूर्यस्य स्रोतं जानाति मनोबलयुक्तः भवति। जलं तपन् सूर्यस्य आयतनम् अस्ति यः इदं जानाति सः आयतवान् भवति । यः जलस्य स्रोतं जानाति सः मनोबलयुक्तः भवति ।। 4 ।।

च॒न्द्रमा॒ वा अ॒पामा॒यत॑नम् । आ॒यत॑नवान् भवति ।

यश्च॒न्द्रम॑स आ॒यत॑नं॒ वेद॑ । आ॒यत॑नवान् भवति ।

आपो॒ वै च॒न्द्रम॑स आ॒यत॑नम्। आ॒यत॑नवान् भवति ।

य ए॒वं वेद॑ । यो॑ऽपामा॒यत॑नं॒ वेद॑ । आ॒यत॑नवान् भवति ॥ ५॥

d{kk & 4

fVIi.kh

HkkokFk% & चन्द्रमा जलस्य स्रोतरस्ति यः इदं जानाति सः बुद्धिमान् भवति । जलं चन्द्रमसः आयतनमस्ति यः इदं जानाति सः आयतनयुक्तः भवति । यः इदं जानाति सः मनोबलयुक्तो भवति । यः जलस्य स्रोतं जानाति सः वीर्यवान् तथा मनोबलयुक्तो भवति ।। 5 ।।

नक्ष॑त्राणि॒ वा अ॒पामा॒यत॑नम्। आ॒यत॑नवान् भवति ।

यो नक्ष॑त्राणामा॒यत॑नं॒ वेद॑। आ॒यत॑नवान् भवति ।

आपो॒ वै नक्ष॑त्राणामा॒यत॑नम्। आ॒यत॑नवान् भवति ।

य ए॒वं वेद॑ । योऽ॑पामा॒यत॑नं॒ वेद॑ । आ॒यत॑नवान् भवति ॥ ६॥

HkkokFk% & नक्षत्राणि जलस्य स्रोतः अस्ति । यः इदं जानाति सः मनोबलयुक्तश्च भवति । जलं ताराणां आयतनं अस्ति यः इदं जानाति सः मनोबलशालीयुक्तः भवति । यः जलस्य स्रोतं जानाति सः बलशाली भवति ।। 6 ।।

प॒र्जन्यो॒ वा अ॒पामा॒यत॑नम्। आ॒यत॑नवान् भवति ।

यः प॒र्जन्य॑स्या॒यत॑नं॒ वेद॑ । आ॒यत॑नवान् भवति ।

आपो॒ वै प॒र्जन्य॑स्या॒ऽऽयत॑नम्। आ॒यत॑नवान् भवति ।

य ए॒वं वेद॑ । योऽ॑पामा॒यत॑नं॒ वेद॑ । आ॒यत॑नवान् भवति ॥ ७॥

HkkokFk% & मेघाः जलस्य स्रोताः सन्ति यः इदं जानाति सः बलशाली

भवति । जलं मेघानाम् आधारो वर्तते यः इदं जानाति सः बलवान् भवति । यः जलस्य स्रोतं जानाति सः बलवान् भवति ।। 7 ।।

संवत्सरो वा अपामायतनम्। आयतनवान् भवति ।
यस्संवत्सरस्यायतनं वेद । आयतनवान् भवति ।
आपो वै संवत्सरस्यायतनम् । आयतनवान् भवति ।
य एवं वेद। योऽप्सु नावं प्रतिष्ठितां वेद । प्रत्येव तिष्ठति ॥ ८॥

HkkokFk% & संवत् (वर्षर्तुः) यः इदं जानाति सः बलवान् भवति । जलम् एव वर्षर्तोः आधारो वर्तते । यः इदं जानाति सः मनोबलयुक्तो भवति । तथा यः इदं जानाति यत् जलदेवस्य नौका संसारतारीणी वर्तते सः तस्यां नौकायां प्रतिष्ठितो भवति ।। 8 ।।

ॐ राजाधिराजाय प्रसह्य साहिने । नमो वयं वैश्रवणाय कुर्महे ।
स मे कामान् काम कामाय मह्यम् । कामेश्वरो वैश्रवणो ददातु ।
कुबेराय वैश्रवणाय । महाराजाय नमः ।

HkkokFk% & सम्राटानां सम्राटः यः समस्त नियमानां प्रदाता वर्तते । यः समस्तमनोकामनां पूरयति । सः अस्माकं मनोकामनां पूरणार्थं तथास्मान् सम्पन्नार्थं आशीर्वादं यच्छेत् । हे कुबेर दव! वयं भवतां स्तुतिं कुर्मः सम्राटानां सम्राटः भवते नमो नमः ।

ikBxrk ç'uk 6-1

(1) रिक्तस्थानानि पूरयेत् –

1. योऽपां पुष्पं वेद .... प्रजावान् पशुमान् भवति ।
2. योग्नेरायतनं वेद .... भवति ।
3. योऽमुष्य .... आयतनं वेद।
4. .... वा अपामायतनम् ।
5. य एवं वेद । योऽप्सु नावं .... वेद। प्रत्येव तिष्ठति ।

HkoUrk fd! f'kf{kroUrk

- मन्त्रपुष्पस्योच्चारणम् ।
- मंत्रपुष्पस्य भावार्थः।

ikBkUrk ç'uk

1. मंत्रपुष्पस्य भावार्थं स्वशब्देषु लिखत।

mÙkjekyk

(1)

1.	पुष्पवान्	2.	आयतवान्
3.	तपत	4.	पर्जन्यो
5.	प्रतिष्ठिताम्		